

Mario Vargas Llosa
ZABAVA PRI KOZLU

prevedel Ferdinand Miklavc

*Za Lourdes in Joséja Ismaela Cuella
in mnoge druge dominikanske prijatelje*

»Ljudstvo praznuje
z velikim veseljem
Kozlov praznik
na trideseti maj.«

Ubili so Kozla
(dominikanski merengue)

I

Urania. Starši ji niso napravili usluge; njeno ime spominja na planet, na rudnino, na karkoli, ne pa na visokoraslo žensko s finimi potezami, ogorelo kožo in velikimi, temnimi, nekoliko žalostnimi očmi, ki zrejo vanjo iz zrcala. Urania! Kakšen domislek. Na srečo je zdaj nihče več ne kliče tako, pač pa Uri, gospodična Cabral, gospa Cabral ali doktorica Cabral. Kolikor se spominja, je, odkar je odšla iz Santa Dominga (oziroma iz Ciudad Trujilla: ko je odšla, prestolnici še niso vrnili imena), je niti v Adrianu niti v Bostonu niti v Washingtonu niti v New Yorku nihče več ni klical Urania, kot so jo nekoč doma in na kolegiju Santo Domingo, kjer so *sisters* in kolegice kar najbolj natančno izgovarjale grozno ime, ki so ji ga vsilili ob rojstvu. Se je tega domislil on, se je ona? Dekle, prepozno je, da bi izvedela; mati je v nebesih, oče živ mrlič. Nikoli ne boš vedela. Urania! Enak nesmisel kakor stari Santo Domingo de Guzmán žaliti z imenom Ciudad Trujillo. Se je tudi tega domislil oče?

Čaka, da se za okni sobe v devetem nadstropju hotela Jaragua prikaže morje, in končno ga uzre. Tema se umakne v nekaj sekundah in modrina obzorja hitro zasije v prizor, ki ga pričakuje, odkar se je prebudila že ob štirih, kljub temu da je prekršila svojo zadržanost glede uspaval in vzela tableto. Temno modra gladina morja, posejana z zaplatami pene, se razteza do svinčenega neba nad daljno črto obzorja in se tukaj, na obrežju, z bučečimi in razpenjenimi valovi lomi ob

Malecónu, na katerem med palmami in mandljevci, ki rastejo ob njem, razloči dele cestišča. Takrat je bil hotel Jaragua obrnjen proti Malecónu. Zdaj stran od njega. Spomin priklíče tisto podobo – na tisti dan? – deklice z roko v roki z očetom, ko sama vstopata v hotelsko restavracijo k obedu. Dali so jima mizo ob oknu in za zavesami je Uranita razločila širni vrt in bazen z odskočnimi deskami in kopalci. Na Špan-skem dvorišču, obloženem s ploščicami in polnem cvetličnih loncev z nageljni, je orkester igral merengue. Je bil to tisti dan? »Ne,« si reče glasno. Takratno Jaraguo so podrli in postavili to obsežno stavbo v barvi rožnatega panterja, ki jo je pred tremi dnevi, ko je prišla v Santo Domingo, tako zelo presenetila.

Si storila prav, da si se vrnila? Urania, obžalovala boš. Da potrafiš teden dni počitnic, čeprav nikoli nimaš časa, da bi videla mesta, pokrajine, dežele, ki bi jih želela – na primer zasnežena gorovja in jezera Aljaske – zato, da se vrneš na mali otok, kljub temu da si prisegla, da nikoli več ne stopiš na ta tla. Znak propadanja? Čustvenost v jeseni življenja? Radovednost, nič drugega. V dokaz, da lahko hodiš po ulicah tega mesta, ki ni več tvoje, da lahko potuješ po tej tuji deželi, ne da bi te to navdajalo z žalostjo, hrepenenjem, sovraštvom, grenkobo, jezo. Si morda prišla zato, da se soočiš z ruševino, ki je tvoj oče? Da ugotoviš, kako doživljaš to, da ga po toliko letih zopet vidiš. Od glave do peta jo prešine zona. Urania, Urania! In kaj če po vsem tem času ugotoviš, da pod to samosvojo zavestjo, urejeno, neobčutljivo za malodušnost, pod to stanovitnostjo, ki jo občudujejo

in zavidajo, bije nežno, plašno, ranjeno, rahločutno srcece. Zasmee se. Dekle, dovolj neumnosti. Obuje copate, obleče hlače, športno srajco, si spne lase z mrežico. Spije kozarec hladne vode in je na tem, da vključi televizor, da bi gledala CNN, vendar si premisli. Ostaja ob oknu, gleda morje, Malecón, se obrne drugam, opazuje gozd streh, stolpov, kupol, strešnih konic, zvonikov in drevesnih krošenj mesta. Kako je zraslo! Ko si ga leta 1961 zapustila, je imelo tristo tisoč duš. Zdaj pa več kot milijon. Pomnožile so se četrti, avenije, parki in hoteli. Prejšnji dan, ko je z najetim avtom krožila po elegantni četrti Bella Vista in mimo neznanskega parka El Mirador z mnogimi *joggerji* kot v Centralnem parku, se je počutila kot tujka. Ko je bila otrok, se je mesto končevalo pri hotelu Embajador, naprej so bila posestva, njive. Country Club, kamor jo je ob nedeljah vodil oče k bazenu, je bil obdan s poljem, in ne z asfaltom, hišami in stebri razsvetljave kakor zdaj.

Kolonialni del mesta pa se ni spremenil, niti Gazcue, njena četrt. In trdno je prepričana, da je njena hiša skoraj taka, kot je bila. Z majhnim vrtom s starim mangovcem in feniksovimi drevesom z rdečimi cvetovi nad teraso, na kateri so ob koncih tedna obedovali na prostem; z dvokapno streho in balkončkom njene spalnice, na katerem je čakala na sestričnici Lucindo in Manolito in, tisto poslednje leto 1961, oprezala za fantom, ki se je s kolesom vozil mimo in s kotičkom očesa pogledoval po njej, ne da bi si jo drznil ogovoriti. Bo notri še vse enako? Na avstrijski uri, ki je odbijala čas, so bile gotske številke in lovski

prizor. Bo enak njen oče? Ne. Na fotografijah, ki so ti jih na vsakih nekaj mesecev ali let pošiljali teta Adeline in drugi sorodniki, ki so ti še kar pisali, kljub temu da jim nisi nikoli odpisala, si opazala, kako peša.

Spusti se v naslanjač. Jutranje sonce obseva središče mesta; kupola Palače in blede oker njenih zidov se ljubko leskečeta pod modrim obokom. Daj, odpravi se, vročina bo kmalu neznosna. Zapre oči, premagana od nekakšne lenobnosti, ki je pri njej nenavadna, saj je vajena biti vedno dejavna in ne izgublja časa s tem, kar jo, odkar je stopila na dominikanska tla, muči ponoči in podnevi: s spominjanjem. »Ta moja hčerka samo dela, celo v spanju ponavlja snov.« Tako je o tebi govoril senator Agustín Cabral, minister Cabral, Pametnjakovič Cabral, kadar se je pred prijatelji postavljajl s hčerko, ki dobiva vse nagrade, z učenko, ki jo *sisters* dajejo za zgled. Se je z uspehi Uranite postavljajl pred Šefom? »Tako si želim, da bi jo spoznali, vsako leto, kar je vpisana na Santo Domingo, prejme nagrado za odličnost. Bila bi srečna, če bi vas spoznala, se rokovala z vami. Uranita vsak večer moli, da bi Bog ohranjal to vaše železno zdravje. Pa tudi za donjo Julio in donjo Marió. Naklonite nam to čast. To vas prosi, vas moleduje, vas roti vaš najzvestejši pes. Ne morete me zavrnuti: sprejmite jo. Ekscelenca! Šef!«

Ga zaničuješ? Ga sovražiš? Še vedno? Glasno reče: »Ne več.« Če bi jeza še gorela, rana še krvavela, razočaranje še poniževalo, zastrupljalo kakor v mladosti, ko sta delo in študij postala obsesivni pripomoček za pozabo, se ne bi vrnila. Takrat pa si ga sovražila. Z

vsemi atomi svojega bitja, z vsemi mislimi in čustvi, ki jih je zmoglo tvoje telo. Želela si, da bi doživljal nezgode, bolezn, nesreče. Bog te je uslišal, Urania. Pravzaprav hudič. Mar ni dovolj, da ga je možganska krvavitev umorila zaživa? Je sladko maščevanje to, da je deset let na vozičku, da ne hodi, ne govori, da je odvisen od negovalke pri hranjenju, pri leganju v posteljo, pri oblačenju, slačenju, striženju nohtov, pri odtakanju, pri odvajanju? Občutiš zadoščenje? »Ne.«

Spije še en kozarec vode in se odpravi. Sedma ura zjutraj je. V pritličju Jarague udari vanjo hrup, ta zdaj že znana atmosfera glasov, motorjev, radiev na polno jakost, merengov, salse, plesnih ritmov in bolerov, rocka in rapa, vse spremešano, se spopada, jo napada s svojim bučanjem. Živahna zmešnjava, v kateri, Urania, nekoč tvoje ljudstvo izraža globoko nujo raztresti se, ne misliti, celo ne čutiti. Eksplozija divjega življenja, neokrnjenega od valovanja modernizacije. Nekaj v Dominikancih se oklepa te predrazumske, magične oblike: poželenje po hrupu. («Po hrupu, ne po glasbi.»)

Ne spominja se, da bi bile takrat, ko je bila otrok in se je Santo Domingo imenoval Ciudad Trujillo, ulice tako hrupne. Morda pred petintridesetimi leti niso bile, takrat je bilo mesto trikrat ali štirikrat manjše, provincialno, izolirano in otrplo od strahu in klečplaznosti in je bila njegova duša ukleščena v spoštovanje in grozo pred Šefom, generalisimom, Dobrotnikom, Očetom Nove domovine, njegovo ekscelenco doktorjem Rafaelom Leónidasom Trujillem Molino, morda je bilo mirnejše, manj mrzlično. Danes se zdi,

da se vsi zvoki življenja, avtomobilski motorji, kasete, plošče, radii, troblje, lajež, mrmranje, človeški glasovi, izražajo z vso jakostjo (psi lajajo glasneje in ptice čivkajo bolj zavzeto). Pa je New York znamenit po svoji hrupnosti! V desetih letih na Manhattnu njena ušesa niso slišala ničesar, kar bi bilo podobno tej surovi, razglašeni simfoniji, ki jo preplavlja te tri dni.

Sonce žge vrhove starih visokih palm in razpokani pločnik, ki se s tolikimi luknjami zdi kot po bombardiranju, kupe smeti, ki jih neke ženske z rutami na glavi pometajo in zbirajo v premajhne vreče. »Haitijke«. Zdaj so tiho, sinoči pa so med sabo šušljale po kreolsko. Malo naprej vidi oba bosa in napol naga Haitijca, ki sedita na zabojih pod desetimi slik nad vse živahnih barv, razstavljenih na steni. Resnica je, da je mesto, morda tudi podeželje, zdaj polno Haitijcev. Takrat tega ni bilo. Mar ni o tem govoril senator Cabral? »O Šefu se lahko govori marsikaj. Zgodovina pa mu bo priznala najmanj to, da je moderniziral deželo in postavil Haitijce tja, kamor sodijo. Za hudo bolezen močna zdravila!« Šef je dobil deželico, ki je bila podivjana od vojn med poglavarji, brezpravna in brez reda, obubožana in je izgubljala svojo istovetnost, vanjo so vdirali lačni in divji sosede. Bredli so čez reko Masacre in ropali premoženje, živali, hiše, jemali delo našim kmetijskim delavcem, kvarili našo katoliško vero s svojim diaboličnim čarovništvom, posiljevali naše ženske, uničevali našo kulturo, naš jezik in zahodnjaške in španske običaje, nam vsiljevali svoje afriške in barbarske. Šef je presekal gordijski voz: »Dovolj!« Za hudo bolezen močna zdravila.

Poboja Haitijcev leta sedemintrideset ni zgolj upravičeval, imel ga je za dosežek svoje vladavine. Mar ni preprečil, da bi Republiko že drugič v zgodovini posilil ta grabežljivi sosed? Kaj pomeni pet, deset, dvajset tisoč Haitijcev, če je treba rešiti ljudstvo?

Stopa urno, prepoznavna značilnosti: kazino na Güibii, spremenjen v nočni bar, kopališče, zdaj kužno zaradi odplak; kmalu bo pri križišču Malecóna in avenije Máxim Gómez, kjer je bil cilj Šefovih večernih sprehodov. Odkar so mu zdravniki rekli, da je to zdravo za srce, je hodil od dvorca Radhamés do Máxima Gómeza, se ustavil v hiši donje Julie, Vzvišene matriarhinje, kjer je nekoč Uranita z največjo težavo povedala svoj nagovor, in se spustil do obrežja George Washington, na tem vogalu je zavil in živahno stopal do obeliska, posnetega po tistem v Washingtonu, obdan z ministri, svetovalci, generali, pribočniki, dvorjani na spoštljivi razdalji, s pozornimi očmi, s srci, polnimi upanja, da jim kretnja, migljaj dovoli pristopiti k Šefu, mu prisluhniti, biti vreden dvogovora, čeprav graje. Karkoli, samo ne ostajati daleč, v peklu pozabljenih. »Oče, kolikokrat si se sprehajal med njimi? Kolikokrat si si prislužil, da je spregovoril s teboj? In kolikokrat si se vrnil žalosten, ker te ni poklical, in v strahu, da ne sodiš več v krog izbrancev, da si zdrsnil med pogubljene. Ves čas si živel v strahu, da bi se pri tebi ponovila zgodba Anselma Paulina. In, oče, ponovila se je.«

Urania se zasmije in par v bermudkah, ki prihaja nasproti, misli, da njima: »Dober dan.« Toda ne smeje se njima, pač pa podobi senatorja Agustína

Cabrala, ki vsak večer stopa po tem nabrežju med gizdavimi služabniki, pozoren, a ne na toplo sapo, na šumljanje morja, na spretnosti galebov niti na žareče zvezde Karibov, pač pa na roke, oči, gibe Šefa, ki bi mu lahko namignil, ga izbral med drugimi. Pride do Agrarne banke. Nato do Ramfisovega dvorca, kjer še vztraja ministrstvo za zunanje zadeve, in do hotela Hispaniola. In nato nazaj.

Pomisli: »Ulica César Nicolás Penson, križišče z Galvánom ...« Bi šla ali naj se vrne v New York, ne da bi videla svoj dom? Vstopila bi, povprašala negovalko po bolniku in se povzpela do spalnice in do terase, na katero ga pripeljejo za popoldanski počitek, do terase, ki rdi od cvetov feniksovega drevesa. »Pozdravljen, oče. Kako ti gre, oče. Me ne prepoznaš? Urania sem. Seveda, kako me boš prepoznal. Takrat sem jih imela štirinajst, zdaj pa devetinštirideset. Kar nekaj let je tega, oče. Mar nisi bil ti toliko star na dan, ko sem se odpravila v Adrian? Da, osemštirideset ali devetinštirideset. Mož v polni zrelosti. Zdaj jih boš dopolnil štiriinosemdeset. Zelo si se postaral, oče.« Če je zmožen mišljenja, je imel v teh letih dovolj časa, da napravi obračun svojega dolgega življenja. Zagotovo si mislil na nehvaležno hčer, ki ti v petinštiridesetih letih ni odgovorila niti na eno pismo, ni poslala nobene fotografije niti čestitke za rojstni dan, voščilnice za božič ali za novo leto niti ni prišla, ko te je prizadela možganska krvavitev in so tete, strici, sestrične in bratranci mislili, da boš umrl, in tudi ni povprašala po tvojem zdravju. Oče, kakšna malopridna hči.

Verjetno v hišici na ulici César Nicolás Penson na vogalu z Galvánom ne sprejemajo več gostov v veži ob vhodu, kjer je bil običaj postaviti podobo Device iz Altagracie in bronasto ploščico z bahavim napisom »V tej hiši je šef Trujillo.« Si jo morda ohranil v dokaz zvestobe? Si jo zagnal v morje, tako kot tisoči Dominikancev, ki so jo kupovali in jo izobešali na najbolj vidnem mestu v hiši, da ne bi nihče podvomil v njihovo zvestobo Šefu; ko je urok izpuhtel, so v zadregi hoteli zabrisati take sledove, ki so oznanjali njihovo strahopetnost. In si jo, oče, umaknil tudi ti.

Prišla je do Hispaniole. Znoji se, srce ji pospešeno bije. Po aveniji George Washington teče dvojna reka avtov, tovornjakov in avtobusov in zdi se ji, da imajo v vseh radio na ves glas in da ji bosta zaradi hrupa počila bobniča. Kdaj pa kdaj se iz avta prikaže moška glava in njene oči se za trenutek srečajo s pogledom, ki ocenjuje njene prsi, noge ali zadnjico. Ti pogledi. Čaka na presledek, da bi lahko prečkala cesto, in si zopet, tako kot včeraj, tako kot predvčerajšnjim, reče, da je v dominikanski deželi. V New Yorku nihče več ne opazuje ženske s tako brezsrarnostjo, da jo premerja, tehta in preračunava, koliko mesa je na vsaki dojki in stegnih, kakšne so dlake na venerinem gričku in kakšna natanko je oblost zadnjice. Zaradi rahle omotice zapre oči. V New Yorku niti Latinci, Dominikanci, Kolumbijci, Gvatemalci ne gledajo več tako. Naučili so se zadrževati se, razumeti, da ne morejo gledati ženske tako, kot gleda pes psico, žrebec kobilo, merjasec svinjo.

Med presledkom v prometu steče čez cesto. Ne obrne se, ne odpravi se nazaj proti Jaragui, mimo njene volje jo koraki nosijo okrog Hispaniole in nazaj po Independencii, obrasli s košatimi lovorikovci, katerih krošnje se stikajo nad pločniki, po aveniji, ki, če je spomin ne vara, vodi do razcepa, kjer, že sredi kolonialnega predela, izgine. Kolikokrat si z očetom z roko v roki hodila po šelesteči senci lovorikovcev na Independencii. Po ulici César Nicolás Penson sta se spustila do te avenije in šla do parka Independencia. V italijanski slaščičarni, na desni na začetku El Condeja, sta kupila kokosov, mangov ali gvjabov sladoled. Kakšen ponos te je preveval, ko si hodila z roko v roki s tem gospodom – senatorjem Agustínom Cabralom, ministrom Cabralom. Vsi so ga poznali. Prihajali so k njemu, mu podajali roko, snemali klubuk, se priklanjali, in ko je šel mimo, so policisti in vojaki udarili s petami. Oče, kako si moral pogrešati leta svoje pomembnosti po tem, ko si postal le še en ubogi vrag sredi množice. Zadovoljili so se s tem, da so te žalili v rubriki Pisma bralcev, niso pa te strpali v zapor, kot so Anselma Paulina. Tega si se najbolj bal, mar ne? Da bi Šef lepega dne ukazal: »Pametnjakoviča v zapor!« Oče, imel si srečo.

Minilo je tri četrt ure in do hotela je še dober del poti. Če bi imela pri sebi denar, bi šla v kako kavarno pojest zajtrk in si odpočit. Ves čas si mora otirati znoj z obraza. Leta, Urania. Pri devetinštiridesetih človek ni več mlad. Pa če se še toliko bolje držiš kakor druge. Vendar še nisi za odpad, če gre soditi po teh dedcih, vajenih slačiti z očmi in v mislih vse ženske na ulici,

ki se ti od leve in desne s pogledi lepijo na obraz in telo, priliznjeni, poželjivi, predrzni, nesramni. »Uri, teh devetinštirideset let nosiš sijajno!« je Dick Litney, prijatelj in kolega v newyorški pisarni, izrekel na njen rojstni dan; take drznosti si ne bi upal privoščiti noben moški v uradu, če ne bi tisti večer imel kot Dick v sebi dveh ali treh viskijev. Ubogi Dick. Ko ga je Urania zamrznila z dolgim pogledom, s kakršnim petintrideset let zavrača udvorljivosti, neprimerne šale, opazke moških in kdaj pa kdaj tudi žensk, je zardel in se zmedel.

Ustavi se, da zajame sapo. Čuti divjanje srca, prsi ji burno poljejo. Je na križišču Independencie in Máxima Gómeza, v gruči moških in žensk čaka, da prečka ulico. Nos zaznava vrsto vonjev, enako neskončno kakor hrup, ki ji trpinči bobniče: smrad olj, ki izgorevajo v motorjih avtobusov, izpušne cevi bruhaajo pramene dima, ki se razblinjajo ali pa ostajajo in lebdijo nad pešci, pa vonj po maščobi in pečenju od dveh cvrčočih ponev na stojnici, na kateri ponujajo prigrizke in pijače, zraven pa še nedoločen, gost tropski vonj po smoli in gnijočem goščavju, po preznojenih telesih; zrak je prepojen z živalskimi, rastlinskimi in človeškimi vonji, ki jih sonce ohranja, upočasnjuje njihovo razpadanje in razblinjanje. To je topel vonj, ki se dotika nekega intimnega vlakna njenega spomina in jo vrača v otroštvo, k mnogobarvnim mačeham, visečim s streh in balkonov, in na to avenijo Máxim Gómez. Materinski dan! Seveda. Žareče majsko sonce, deževni nalivi, vročina. Na kolegiju Santo Domingo so izbrali deklice, ki naj nesejo rože

Mami Juliji, Vzvišeni matriarhinji, Dobrotnikovi roditeljici, ki je vzor in simbol dominikanske matere. V brezgrajnih belih uniformah so se pripeljale s šolskim avtobusom, spremljali sta jih mati prednica in *sister* Mary. Gorela si od radovednosti, ponosa, ljubezni in spoštovanja. S predstavnštvom kolegija si prihajala v hišo Mame Julie. Deklamirala naj bi ji pesem »Mati in učiteljica, Vzvišena matriarhinja«, ki si jo napisala in se jo naučila, jo deklamirala deset in desetkrat, pred zrcalom, pred sošolkami, pred Lucindo in Manuelito, pred očetom, pred *sisters* in si jo tiho ponavljala, da zagotovo ne bi pozabila niti besedice. Ko je v veliki rožnati hiši Mame Julie napočil slavnostni trenutek, si se zbegala zaradi vojakov, gospa, pribočnikov, odposlanstev, ki so se gnetli na vrtovih, zaradi soban, hodnikov in čustev, ki so te prevevala takrat, ko si stopila naprej, komaj meter od starke, ki se je dobrohotno smehljala v svojem gugalniku, s šopkom rož v roki, ki jih ji je ravno predala mati prednica, in grlo se ti je zadržnilo in spomin je izginil. Bruhnila si v jok. Slišala si smeh, spodbudne besede gospodov in gospa, ki so stali okrog Mame Julie. Vzvišena matriarhinja te je nasmejana povabila bliže. Tedaj se je Uranita zbrala, si otrla solze, se vzravnala in, odločno in hitro, čeprav brez potrebnih poudarkov, brez prekinitve zrecitirala »Mati in učiteljica, Vzvišena matriarhinja«. Zaploskali so ji. Mama Julia jo je pogladila po laseh in njena usta, preprežena s tisočnimi gubami, so jo poljubila.

Končno se svetloba spremeni. Urania stopa dalje, pred soncem jo varuje senca dreves na Máximu

Gómezu. Hodi že celo uro. Prijetno je hoditi pod lovorikovci, opazovati grmiče z drobnimi rdečimi cvetovi in zlatimi pestiči, kitajski hibiskus ali Kristusova kri, zatopljena v misli, potopljena v sredo zmede glasov in vsakovrstne glasbe, vendar pozorna na razpoke in luknje v tlaku, na neenakomernost pločnikov, na katerih je ves čas na tem, da se spotakne ali pohodi smeti, po katerih brskajo potepuški psi. Si bila takrat srečna? Takrat, ko si šla na materinski dan s tisto skupino sošolk s kolegija Santo Domingo s šopkom rož deklamirat pesem za Vzvišeno matriarhinjo, si bila. Toda potem, ko je tista čudovita podoba varnega otroštva v hišici na ulici César Nicolás Penson izpuhtela, je morda tudi iz življenja Uranie izginil občutek za srečo. Toda oče in tvoji sorodniki, še posebej teta Adelina in stric Aníbal, sestrični Lucindita in Manolita, ter stari prijatelji so s prijaznostjo in razvajanjem storili vse, da bi zapolnili odsotnost matere in da se ne bi počutila sama in zapuščena. V tistih letih je bil oče tudi mati. Urania, zato si ga tako ljubila. Urania, zato te je tako bolelo.

Ko pride do zadnjih vrat Jarague, širokih mrežastih vrat, kjer vstopajo avtomobili, strežniki, kuharji, sobarice, čistilci, se ne ustavi. Kam greš? Ni se še odločila. V zavesti, osredotočeni na otroštvo, na kolegij, na nedelje, ko je s teto in sestričnoma hodila na otroške predstave v kino Elite, se misel, da naj bi šla v hotel in pod prho in zajtrkovat, ne pojavi. Njene noge so sklenile, da bodo hodile dalje. Brez oklevanja stopa med mimoidočimi in med avti, ki nestrpnost čakajo pred semaforji, in ve, kam. Urania, mar res

hočeš tja, kamor si namenjena? Zdaj veš, da greš, čeprav boš morala to obžalovati.

Zavije v levo na Cervantesa in gre do Bolívarja in kakor v sanjah prepozna pritlične ali enonadstropne vile z ograjami in vrtovi, z odprtimi terasami in garažami, ki ji zbuja občutje domačnosti; ohranjene okrušene podobe so nekoliko razpokane, obledelih barv, grše zaradi prizidkov, dodatkov, novih sobic, postavljenih na ravnih strehah ali ob strani hiš in sredi vrtov, za potomce, ki so se poročili in ne morejo živeti sami ter ostajajo pri družini, kar terja več prostora. Hodi mimo pralnic, lekarn, cvetličarn, tabel zobozdravnikov, odvetnikov, zdravnikov in računovodij. Po avenijski Bolívar hodi, kakor da bi hotela koga dohiteti, kakor da bo zdirjala. Srce ji sili v grlo. Zdaj zdaj se boš zgrudila. Blizu ceste Rosa Duarte zavije v levo in steče. Napor pa je prehud in zopet hodi, tokrat počasneje, tik ob belkasti steni neke hiše, če bi se omotica ponovila in bi se morala nasloniti, da zopet pride do sape. Razen neke čudne, zelo ozke stavbe v treh nadstropjih, kjer je bil za bodečo ograjo dom doktorja Estanislasa, ki ji je operiral mandlje, ni nič drugače; skoraj bi stavila, da jo bodo služkinje, ki pometajo vrtove in pločnike pred hišo, pozdravile: »Pozdravljena, Uranita. Kako ti gre, dekle. Kako si zrasla. Sveta Marija, kam se ti tako mudi.«

Tudi hiša se ni zelo spremenila, čeprav je v spominu siva barva zidov izrazitejša, zdaj pa je obledela, z madeži in se lušči. Vrt se je spremenil v goščavo plevla, odpadlega listja in suhe trave. Leta ga ni nihče zalival in urejal. Tu je mangovec. Je tole ostanek feniksovega

drevesa? Mora biti; ko je imelo liste, je cvetelo, zdaj je deblo z golimi in rahitičnimi vejami.

Nasloni se na železna kovana vrata, ki se odpirajo na vrt. Potka s ploščami, med katerimi poganja trava, je prekrita s plesnijo, ob vhodu na teraso je zdelan stol z zlomljeno nogo. Pohišstvo, prevlečeno z rumenim kretonom, je izginilo. Na vogalu tudi ni več svetilke z brušenimi stekelci, ki je osvetljevala teraso in podnevi privabljala metulje, ponoči pa so okrog nje brenčale nočne žuželke. Na balkončku pred njeno spalnico ni mačeh, ki so ga odevale, je zgolj cementna izboklina z madeži rje.

Z dolgim ječanjem se odprejo vrata na koncu terase. Ženska v beli uniformi negovalke jo radovedno gleda:

»Iščete koga?«

Urania ne more spregovoriti; zelo je razburjena, pretresena, prestrašena. Ostaja nema, gleda neznanko.

»Vam lahko kako pomagam?« vpraša ženska.

»Jaz sem Urania,« končno spregovori. »Hči Agustína Cabrala.«

II

Prebudil se je ohromljen zaradi občutka katastrofe. Negiben je mežikal v temi, ujet v pajčevino, tik na tem, da ga požre kosmato bitje z mnogimi očmi. Končno je lahko segel z roko proti nočni omarici, kjer je imel revolver in strojnico z nastavljenim nabojnikom. Segel ni po orožju, pač pa po budilki: deset do štirih. Oddahnil si je. Zdaj se je vendar povsem predramil. Spet mora? Imel je še nekaj minut, saj, obseden s točnostjo, iz postelje ni vstajal pred četrto. Niti minuto prej niti minuto pozneje.

»Vse, kar sem, dolgujem disciplini,« je pomislil. Disciplino, vodilo svojega življenja, pa dolguje marincem. Zaprl je oči. Preizkusi v San Pedru de Marcorísu za sprejem v Dominikansko državno policijo, ki so jo jenkiji sklenili ustanoviti v tretjem letu okupacije, so bili nadvse strogi. Opravil jih je zlahka. Med usposabljanjem je odpadlo pol prijavljenih. Užival je pri vseh urjenjih v spretnostih, drznosti in vzdržljivosti, tudi pri najostrejših preizkusih volje in pri podrejanju nadrejenim, pri brodenju po močvarah v polni bojni opremi ali preživetju v divjini, ob pitju lastnega urina in prehranjevanju s poganjki, zelišči in kobilicami. Narednik Gittleman mu je namenil najvišjo oceno: »Daleč boš prišel, Trujillo.« In je res, po zaslugi neusmiljene discipline junakov in skrivnosti, o katerih so ga učili marinci. S hvaležnostjo je pomislil na narednika Simona Gittlemana. Zvest in nesebičen gringo v tisti deželi nesposobnežev, krvosesov in tepcev. So

mar imele Združene države v teh enaintridesetih letih zvestejšega prijatelja, kakor je on sam? Katera vlada jih je bolj podpirala v OZN? Kdo je prvi napovedal vojno Nemčiji in Japonski? Kdo je z dolarji izdatnejše podkupoval predstavnike, senatorje, guvernerje, župane, odvetnike in novinarje Združenih držav? Plačilo za vse to pa so gospodarske sankcije OAD: zato, da je zadovoljen črnček Rómulo Betancourt, in zato, da lahko še naprej izsesavajo venezuelsko nafto. Če bi Johnny Abbes bolje opravil in bi bomba pedru Rómulu odpihnila glavo, ne bi bilo sankcij in trapasti gringi ne bi zajebavali s suverenostjo, demokracijo in človekovimi pravicami. Toda potem tudi ne bi vedel, da ima v tisti deželi z dvesto milijoni tepcev prijatelja, Simona Gittlemana, v arizonskem Phoenixu, kjer se od upokojitve pri marincih ukvarja s posli in je zmožen sprožiti lastno kampanjo v obrambo Dominikanske republike. Ne da bi terjal en sam cent! Pri marincih so še vedno taki možje. Ki ne terjajo plačila! Kakšna lekcija za tiste pijavke v senatu in predstavniskem domu, ki jih krmi že toliko let in terjajo vedno več čekov, več koncesij, več odlokov, več davčnih izjem, zdaj, ko jih potrebuje, se pa sprenevedajo.

Pogledal je na uro: še štiri minute. Čudoviti gringo, Simon Gittleman! Pravi marinec. Ogorčen zaradi napadov na Trujilla iz Bele hiše, Venezuele in OAD je opustil svoje posle v Arizoni in začel zasipati severnoameriški tisk z dopisi, v katerih opominja, da je Dominikanska republika v vsem Trujillevem obdobju branik zoper komunizem, najboljši zaveznik Združenih držav na zahodni polobli. In to se mu ne

zdi dovolj, ustanovil in, pizda, iz lastnega žepa! plačuje odbore za podporo, izdaja publikacije, organizira konference. In da bi dal dober zgled, je z družino prišel v Ciudad Trujillo in najel hišo na Malecónu. Danes opoldan bosta Simon in Dorothy pri njem na obedu v Palači in bivši marinec bo prejel red za zasluge Juana Pabla Duarteja, najvišje dominikansko odlikovanje. Pravi marinec, da, gospod!

Točno štiri, zdaj pa le. Prižgal je svetilko na nočni omarici, si nataknil copate in se dvignil brez nekdanje čilosti. Bolele so ga kosti in čutil je, da ga mišice v nogah in hrbtu ne ubogajo, tako kot je bilo to pred dnevi v Mahagonijevi hiši na tisti prekleti večer s tisto brezkrvno punčko. Od nejevolje je zaškrtal z zobmi. Odšel je do stola, na katerega je Sinforoso položil oblačila za telovadbo in športne copate, tedaj pa v dvomu obstal. Hlastno se je ozrl proti rjuham: belino platna je kazil majhen, neenakomeren sivkast madež. Spet mu je ušlo. Ogorčenje je izbrisalo neprijetni spomin na Mahagonijevo hišo. Pizda! Pizda! To ni sovražnik, ki bi ga lahko uničil, kot je vse stotine, tisoče, s katerimi se je v vseh teh letih soočil in jih premagal tako, da jih je podkupil, ustrahoval ali ubil. Ta živi v njem, meso njegovega telesa, kri njegove krvi. Uničuje ga prav v trenutku, ko potrebuje več moči in več zdravja kot kdajkoli prej. Tista koščena punčka mu je prinesla slabo srečo.

Na stolu so bili brezgrajno oprani in zlikani športni podporni pas, kratke hlače, majica, športni copati. Oblačil se je z veliko težavo. Nikoli ni potreboval veliko spanca; že od mladega, ko je bil v San Cristóba-

lu, ali ko je bil vodja podeželske straže na sladkornih nasadih Boca Chica, mu je zadoščalo štiri ali pet ur tudi takrat, kadar je popival in porival do zore. Zmožnost, da si telesno opomore kljub pičlemu počitku, je pripomogla k vsesplošnemu vtisu, da je krepkejši od drugih. Tega pa je konec. Prebuja se utrujen in ne more spati niti štiri ure; dve, največ tri ure, ki jih prekinjajo more.

Sinoči je v temi ostajal buden. Za okni je gledal nekaj drevesnih krošenj in košček neba, posejanega z zvezdami. V jasni noči je od časa do časa prihajalo do njega čenčanje tistih starih ponočnjakov, ki so recitirali pesmi Juana de Dios Peze, Amada Nerva, Rubéna Daría (zaradi česar je sumil, da je med njimi tudi Gnusoba, ki zna Daría na pamet), *Dvajset ljubezenskih pesmi* Pabla Nerude in kočljive kitice osmercev Juana Antonia Alixa. In, jasno, stihe donje Maríe, dominikanske pisateljice in moralistke. Ko je zlezl na sobno kolo in začel poganjati, se je zasmel. Njegova žena je začela to jemati resno in je kdaj pa kdaj na kotalkališču dvorca Radhamés prirejala pesniške večere ter vabila igralke, da so deklamirale trapaste pesmi. Teh srečanj se udeležuje tudi senator Henry Chirinos, ki se ima za pesnika in tako na račun državne blagajne krmi svojo cirozo. Da bi se Maríi Martínez prikupili, so se te stare kavke, na primer sam Chirinos, naučili na pamet cele strani *Moralnih premišljevanj* ali tirad iz gledališkega delca *Lažno prijateljstvo*, jih deklamirali in poželi aplavz. In njegova žena – kajti ta debela, trapasta ženska, Prva dama, je konec koncev njegova

žena – se zares ima za pisateljico in moralistko. In čemu ne? Mar ne zatrjujejo tako časopisi, radio in televizija? Mar ni knjiga *Moralna premišljevanja*, z uvodom Mehičana Joséja Vasconcelosa, ki jo ponatisnejo vsaka dva meseca, obvezno šolsko branje? Mar ni *Lažno prijateljstvo* največja gledališka uspešnica celotne Trujilleva enaintridesetletne ere? Saj kritiki, časniki, univerzitetni profesorji, duhovniki in izobraženci hvalijo to igro do neba. Ji mar niso posvetili seminarja na Trujillevem inštitutu? Mar niso njenih idej hvalili tudi farji, škofje, ti izdajalski krokarji, ti judeži, ki so si opomogli na račun njegovega žepa, zdaj pa začeli, tako kot jenkiji, govoriti o človekovih pravicah? Prva dama je pisateljica in moralistka. Ne po lastni zaslugi, pač pa po njegovi, tako kot je po njegovi zaslugi vse, kar se v deželi zgodi v zadnjih treh desetletjih. Če se mu sprdne, lahko Trujillo stori, da voda postane vino in da se kruh pomnoži. Ob zadnjem prepiru je Marío opomnil: »Pozabljaš, da teh bedarij nisi napisala ti, ki ne znaš niti svojega imena izpisati brez slovničnih napak, pač pa galicijski izdajalec José Almoína, in da sem jaz to plačal. Ne veš, kaj govorijo ljudje? Da besede v delu odkrito namigujejo, da je avtor Almoína.« In ponovno se zasmije, veselo, od srca. Grenkoba izpuhti. María je bruhnila v jok. »Kako me ponižuješ!« in je zagrozila, da se bo pritožila pri Mami Juliji. Kakor da bi mogla njegova uboga šestindesetletna mati poravnati družinske prepire. Tako kot njegovi sorojenci tudi Prva dama vedno hodi k njej, da se ji izjoče na rami. Da se je pobotal, jo je moral zopet podmazati. To, kar

šepetajo Dominikanci, je res: pisateljica in moralistka je pohlepna in skopulja. Taka je bila že takrat, ko sta bila še ljubimca. Še čisto mlada se je domislila, da bi imela pralnico za uniforme dominikanske policije, in je s tem zaslužila prve peze. Poganjanje pedalov mu je ogrelo telo. Počuti se krepkega. Petnajst minut: dovolj. Še petnajst za veslanje in nato bo začel bitko tega dneva.

Veslaška klop je bila v sobici zraven, polni priprav za telovadbo. Začel je veslati in v jutranjo tišino je zadrhtel konjski rezget, dolg, speven, kakor vesela hvalnica življenju. Koliko časa je že preteklo, kar ni jezdil? Mesece. Nikoli se ni naveličal, po petdesetih letih ga ježa še vedno navdušuje, kakor prvi požirek iz kozarca s španskim konjakom Karel I. ali prvi pogled na golo, belo, razkošno oblikovano telo ženske, ki si jo želi. To misel pa je zastrupil spomin na suhico, ki mu jo je uspel spraviti v posteljo tisti kurbin sin. Je to storil z zavestjo, da ga bo osramotil? Za to nima jajc. Verjetno mu je povedala, on pa se je krohotal. In vse že kroži od ust do ust po kavarnah na El Condeju. Ne da bi nehal enakomerno veslati, se je stresel od sramu in besa. Zdaj se je že znoжил. Če bi ga kdo videl! Še en mit, ki ga pripovedujejo o njem: »Trujillo se nikoli ne znoji. Sredi najbolj vročega poletja nosi tiste uniforme iz sukna, polsten trirogeljnik in rokavice, ne da bi se mu orosilo čelo.« Kadar noče, se ne znoji. Vendar pa telesu to dovoli v zasebnosti, kadar telovadi. V tem zadnjem času, napornem, polnem težav, se je konjem odrekel. Kaj če bi šel ta teden v San Cristóbal. Jahal bi sam, pod drevjem, ob reki,

kot nekoč, se čutil pomlajenega. »Niti ženske roke niso tako prijazne, kakor je hrbet rjavca.«

V levi roki je začutil krč in nehal veslati. Otrl si je obraz in se ozrl po hlačnem razporku. Nič. Zunaj je bilo še mračno. Drevesa in grmi okrog dvorca Radhamés so bili temne sence pod jasnim nebom, polnem migljajočih lučk. Kako gre stih, ki tako ugaja kavkam, prijateljem moralistke? »In v dalji modre trepečeje zvezde.« Tiste stare babe vzdrgečeje ob misli, da bi kakšen pesnik pogladil njihovo slavohlepnost. Ob sebi pa imajo samo Chirinosa, tega Frankenstein. Spet se je zahahljal, kar se mu je v zadnjem času poredko dogajalo.

Slekel se je in se v halji in copatah odpravil v kopalnico, da se obrije. Prižgal je radio. Na radiu Glas Dominikane in na radiu Karibi so brali vesti. Še pred nekaj leti so s poročili začenjali ob petih, nato pa je njegov brat Petán, lastnik Glasu Dominikane, izvedel, da se prebujajo ob štirih in je vesti premaknil na četrto uro. Drugi radii so ga posnemali. Vedo, da medtem ko se brije, umiva in oblači, posluša radio, in so se potrudili.

Glas Dominikane je potem, ko je izzvenela reklama za plesni večer v restavraciji hotela El Conde z *Los Colosos del ritmo* pod taktirko profesorja Gatóna in s pevcem Johnnyjem Venturo, poročal o nagradi Julia Molino, vdova Trujillo, za najbolj plodno mater. Zmagala je donja Alejandrina Francisco z enaindvajsetimi živimi otroki, ki je, ko je prejela medaljo s podobo Vzvišene matriarhinje, izjavila: »Mojih

enaindvajset otrok bo za Dobrotnika dalo življenje, če bo treba.« »Trapa, ne verjamem ti!«

Umil si je zobe in zdaj se brije, skrbno kot takrat, ko je bil beraški mlečnozobec v San Cristóbalu, ki ni vedel, ali bo zvečer uboga mati, ki jo zdaj na materski dan slavi vsa dežela (»Izvir ljubeče prijaznosti in mati slavnega moža, ki nam vlada«), imela fižol in riž, da nahrani devet ust družine. Čistoča, skrb za telo in obleko je zanj edina vera, ki ji ostaja zvest.

Dolgemu spisku obiskovalcev pri Mami Julii, ki so ji prihajali domov čestitat za materski dan (uboga starka je pogumno sprejemala karavano šol, združenj, inštitutov, sindikatov in se s svojim slabotnim glaskom zahvaljevala za cvetje in čestitke), so sledili napadi na škofa Reillyja in Panala, »ki se nista rodila pod našim soncem niti trpela pod našim mesecem («Lepo,« je pomislil) in se vpletata v naše posvetno in politično življenje ter prestopata meje dovoljene-ga«. Johnny Abbes bi vdrl v kolegij Santo Domingo in jenkijevskega škofa izvlekel iz njegovega skrivališča. »Kaj se pa lahko zgodi, Šef? Gringi bodo seveda protestirali. Mar ne protestirajo že lep čas prav zaradi vsega? Zaradi Galíndeza, zaradi pilota Murphyja, zaradi Mirabalovih, zaradi atentata na Betancourta in še zaradi tisoč reči. Kaj potem, če lajajo v Caracasu, Portoriku, Washingtonu, New Yorku, Havani. Pomembno je to, kar se dogaja tukaj. Farji ne bodo nehali spletkariti, dokler se ne prestrašijo.« Ne. Čas za obračun z Reillyjem in tistim drugim škofovskim španskim kurbinim sinom Panalom še ni napočil. Pa bo, plačala bosta. Nagon ga nikoli ne vara. Za zdaj

se škofoma ne sme skriviti niti lasu, čeprav ne nehata zajebavati vse od nedelje 24. januarja 1960 – že skoraj leto in pol! – ko so pri vsaki maši brali škofovsko pastirsko pismo in je začela katoliška cerkev gonjo zoper režim. Prekleti! Krokarji! Evnuhi! Da to počnejo njemu, ki ga je v Vatikanu Pij XII. odlikoval z velikim križem papeškega reda svetega Gregorja! V sinočnjem nagovoru na Glasu Dominikane je Paíno Pichardo, minister za notranje zadeve in veroizpoved, poudaril, da je država potrošila šestdeset milijonov pezov za to Cerkev, »katere škofje in duhovniki danes povzročajo tako škodo dominikanski katoliški čredi«. Obrnil je gumb. Na radiu Karibi so brali protestno pismo stotin delavcev, ker njihovih podpisov niso vključili pod Veliki ljudski manifest »zoper razdiralne spletke škofa Thomasa Reillyja, izdajalca Boga in Trujilla in svoje močatosti, ki se je, namesto da bi ostal v svoji škofiji San Juan de la Maguana, kot prestrašena podgana tekel skrit v Ciudad Trujillo, za krila severnoameriških nun kolegija Santo Domingo, v kačje gnezdo terorizma in zarot«. Ko je slišal, da je ministrstvo za izobraževanje odtegnilo Akademiji v Santu Domingu akreditacijo zaradi »vpletenosti tujih nun v teroristične spletke maziljencev iz San Juana de la Maguana in La Vege zoper državo«, se je vrnil na radio Glas Dominikane ravno še pravi čas, da je slišal, kako je napovedovalec oznanil še eno zmago dominikanske ekipe igralcev pola v Parizu, ki »je na čudovitem igrišču Bagatelle, po zmagi nad Leopardi s pet proti štiri, prejela pokal Aperture in zasenčila izkušene tekmece«. Ramfis in Radhamés sta bila naj-

zaslužnejša igralca. Laž, ki naj zavede Dominikance. In njega. V želodcu je začutil kislino, ki ga napade vedno, kadar pomisli na svoja sinova, ti uspešni zgubi in razočaranje. V Parizu igrata polo in porivata Francozinje, medtem ko njun oče bije najtršo bitko svojega življenja!

Otrl si je obraz. Kadar pomisli na sinova, ga popade bes. Pri bogu, za to ni sam kriv. Njegov rod je zdrav, on je plemenski žrebec. Dokaz so otroci, ki jih je njegovo seme spočelo v trebuhu drugih žensk, na primer Line Lovatón, da ne našteva naprej, krepki, živahni, ki si tisočkrat bolj zaslužijo položaj teh dveh postopačev, ničtov z imenom iz opere. Čemu se je strinjal, da Prva dama svoja sinova poimenuje po junakih iz *Aide*, te opere, ki jo je ob nesrečni uri videl v New Yorku? Prinesla jima je nesrečo, iz njiju napravila lutki iz operete, ne pa pravih dedcev. Boema, postopača brez značaja in stremljenj, dobra samo za veseljačenje. Vrgla sta se po njegovih bratih, ne po njem. Enako nekoristna sta kot Negro, Petán, Pipí, Aníbal, ta trop pridaničev, prisklednikov, lenuhov in bednikov, ki so njegovi bratje. Nihče nima niti milijoninke njegove energije, volje, sanj. Kaj bo s to deželo, ko umre? Ramfis niti slučajno ni tako dober v postelji, kot mu pripisujejo lizuni. Porival je Kim Novak. Porival je Zsa Zso Gabor, šel skoz roke Debre Paget in polovice Hollywooda! In kaj potem! Če bi jim podarjal mercedese, kadilake, plašče iz kožuhov norke, bi še nori Valeriano porival lepotno kraljico univerzuma in Elizabeth Taylor. Ubogi Ramfis. Sumi, da mu ženske sploh niso tako zelo pri srcu. Rad se postavlja,

da govorijo o njem, da je najboljši porivač dežele, še celo boljši od Porfiria Rubirose, Dominikanca, ki je po vsem svetu znan po velikanskem klincu in svojih podvigih svetovnega kozla. Je tam na igrišču Bagatelle z njegovima sinovoma igral polo tudi veliki porivač? Naklonjenost, ki jo čuti do Porfiria od časov, ko je vstopil v njegovo enoto vojaških pribočnikov, in je še trdna kljub ponesrečenemu zakonu z njegovo starejšo hčerjo Flor de Oro, mu je popravila razpoloženje. Porfirio je stremuški in je porival čudovite ženske, od francoske Danielle Darrieux do milijonarke Barbare Hutton, ne da bi jim podaril vsaj šopek rož, pač pa jih je ožemal in na njihov račun obogatel.

V kad je natresel kopalne soli in peno in se potopil v vodo z globokim užitkom, ki ga ob tem občuti vsako jutro. Porfirio zna uživati življenje. Zakon z Barbaro Hutton je trajal mesec dni, kolikor je potreboval, da je dobil od nje milijon dolarjev v gotovini in še enega v materialnem premoženju. Ko bi le bila Ramfis in Radhamés taka kot Porfirio. Ta leteči kurac je poln stremljenj. In, tako kot vsak zmagovalec, ima sovražnike. Ves čas prihajajo z opravljivimi čenčami, mu svetujejo, naj Rubiroso odpokliče iz diplomatske službe, ker da njegovi škandali kvarijo ugled državi. Kakšna propaganda za Dominikansko republiko bi mogla biti boljša od tega žrebca? Odkar je bil poročen s Flor de Oro, želijo, da temu mulatskemu porivaču, ki je zapeljal njegovo hčer in pridobil njegovo občudovanje, odtrga glavo. Vendar tega ne bo storil. Ve, kdo so izdajalci, zavoha jih, še preden vedo, da ga bodo izdali. Zato je še živ in zato toliko judežev gnije

v zaporih La Cuarenta, La Victoria, na otoku Beata, v trebuhu morskih psov ali pa krmijo črve v dominikanski zemlji. Ubogi Ramfis, ubogi Radhamés. Še dobro, da je Angelita toliko značajna, da ostaja z njim.

Vstal je iz kadi in se na hitro oprhal. Po topli kopeli ga je hladna voda poživila. Zdaj je res poln moči. Medtem ko si je nanašal dezodorant in puder, je poslušal radio Karibi, ki je širil zamisli in gesla »zlobnega bistrournmeža«, kot je, če je bil dobre volje, imenoval Johnnyja Abbesa.

Rohnel je zoper »podgano iz Mirafloresa«, »venezuelskega izmečka«, in napovedovalec, ki je za govorjenje o buzerantu prikladno spremenil glas, je zagotavljal, da je, poleg tega, da strada venezuelsko ljudstvo, predsednik Rómulo Betancourt prinesel Venezueli smolo: mar se ni zrušilo še eno letalo družbe Aero Postal, z dvainšestdesetimi žrtvami? Temu buzerantu se ne bo izšlo. Sicer je dosegel, da je OAD uvedla sankcije, toda kdor se zadnji smeje, se najslajše smeje. Zaradi nikogar se ne vznemirja, niti zaradi podgane iz palače Miraflores niti zaradi portoriškega narkomana Muñoz Marína niti zaradi kostariškega pištolarja Figueresa. Zaradi Cerkve pa. Ko se je Perón iz Ciudad Trujilla odpravljal v Španijo, ga je opozoril: »Generalisim, pazite se duhovščine. Vrgli me niso niti oligarhi niti vojaki, pač pa farji. Zmenite se z njimi ali pa se jih takoj znebite.« Njega ne bodo vrgli. Bodo pa zajebavali. Od tistega nesrečnega 24. januarja 1960, že leto in štiri mesece, ne nehajo zajebavati niti za en sam dan. Pisma, spomenice, maše,

devetdnevnice, pridige. Vse, kar sodrga v talarjih počne in govori zoper njega, odmeva v tujini in radii in televizije govorijo o skorajšnjem padcu Trujilla, ker »mu je Cerkev obrnila hrbet«.

Oblekel je spodnjice, majico in nogavice, kar je prejšnji večer Sinforoso zložil in položil poleg obešalnika, na katerem sije siva obleka, zraven je bela srajca s trdim ovratnikom in modra kravata z belimi pikami, kar bo nosil dopoldan. Kako škof Reilly preživlja svoje dneve na Akademiji v Santu Domingu? Poriva nune? Nekatere so grozne, z dlakami po obrazu. Spomni se, da se je na tem kolegiju za spodobne ljudi šolala Angelita. Tudi njegove vnučke. Kako so ga do pastirskega pisma nune oboževale. Morda ima Johnny Abbes prav in je napočil čas za dejanja. Ne spametujejo jih niti manifesti, članki, protesti po radiih in televiziji, ugovori ustanov in kongresa, zato je treba udariti. To naj bi storilo ljudstvo! Preplavilo bi straže, ki tam varujejo tuja škofa, vdrlo v kolegij Santo Domingo in v škofijo v La Vegi, za lase izvleklo gringa Reillyja in Španca Panala in ju linčalo. Maščevali bi žalitve zoper domovino. V Vatikan, svetemu očetu Janezu Tepcu, bi sporočili obžalovanje, opravičila – Balaguer je mojster pri pisanju tega – in eksemplarično bi bila kaznovana peščica krivcev, izbranih med običajnimi kriminalci. Bodo drugi krokarji prišli k pameti, ko bodo videli trupli škofov, razčetrjenih v ljudskem besu? Ne, trenutek ni pravi. Nič takega, kar bi lahko Kennedy izrabil kot izgovor, da ugodi Betancourtu, Muñozu Marínu in Figueresu in zauka-

zal izkrcaje. Ohranjaj hladno glavo in deluj previdno, kot marinec.

Toda to, kar mu veleva razum, ni pogodu žlezam. Moral je prekiniti z oblačenjem, oslepljen od besa, ki je preplavaljalo vse telo, reka magme je narasla do možganov, da so zaprasketali kakor v ognju. Zaprl je oči in štel do deset. Bes je slab za vladanje in za srce, lahko bi ga celo infarkt. Tisti večer, bilo je v Mahagonijevi hiši, je bes skoraj povzročil omedlevico. Umiril se je. Vedno se je znal obvladovati, če je bilo treba: pretvarjati se, kazati se prisrčnega, ljubeznivega celo z najhujšimi podleži, če je treba, tudi z vdovami, otroki, brati izdajalcev. Zato zmore že skoraj dvaintrideset let nositi pezo dežele na svojih plečih.

Ubadal se je z zapleteno nalogo pripeti nogavice na podveze tako, da ne bodo imele gub. Kakšno zadovoljstvo, kadar je mogoče besu popustiti vajeti, če to ne prinaša nevarnosti za državo, in ko lahko podgane, krastače, hijene in kače dobijo svoje. Trebuhi morskih psov so priča, da se pri tem zadovoljstvu ne omejuje. Mar ni tam v Mehiki truplo izdajalskega Joséja Almoine dokaz za to? Pa truplo Baska Jesúsa Galíndeza, še ene kače, ki je pičila roko, ki jo je hranila? Pa Ramóna Marrera Aristyja, ki je mislil, da lahko zato, ker je slaven pisatelj, daje *New York Timesu* podatke zoper vlado, ki mu plačuje pijančevanja, tiskanje knjig in kurbe? Pa treh sestic Mirabal, ki so se šle komunistke in junakinje, mar ne pričajo o tem, da je ni pregrade, ki bi zajezila njegov bes, kadar se razplamti. To lahko potrdira celo Valeriano in Barajita, nori par z El Condeja.

Ob pomisli na znameniti par je obstal s čevljem v zraku. Bila sta prava znamenitost kolonialnega mesta. Živela sta pod lovorikovci parka Colón in med oboki stolnice, in kadar jima je šlo najbolje, sta prihajala k vratom elegantnih trgovin s čevlji in draguljarn na El Condeju in izvajala svojo noro točko, da so jima vrgli kak kovanec ali kaj za pod zob. Valeriana in Barajito je pogosto videval, vedno sta bila v cunjah in s čudnim okrasjem. Kadar je Valeriano mislil, da je Kristus, je vlačil križ, kadar je bil Napoleon, je mahal z metliščem, rjovel ukaze in naskakoval sovražnika. Neki *calié* Johnnyja Abbesa je poročal, da se je Valeriano lotil Šefa, smeši ga in mu pravi Pločevinček. Premagala ga je radovednost. V avtu z zatemnjenimi stekli je šel oprezat. Stari, ki je imel na prsih vse polno zrcalc in kronskih zamaškov od piva, je po klovnovsko korakal sem in tja pred zgroženo množico, ki ni vedela, ali naj se smeje ali zbeži.

»Tepci, ploskajte Pločevinčku!« je kričala Barajita in kazala na norčeve lesketave prsi. Takrat ga je po telesu spreletela vročina, ga zaslepila, ga silila, naj predrzneža kaznuje. Nemudoma je izdal ukaz. Naslednji dan pa je pomislil, da norci vendar ne vedo, kaj delajo, in namesto da bi kaznovali Valeriana, je treba trdo prijeti tiste, ki so nori par naučili, kaj naj govorita, in na prav tako temno jutro je Johnnyju Abbasu ukazal: »Norci so norci. Izpusti ju.« Šef vojaške obveščevalne službe se je nakremžil: »Ekscelenca, prepozno. Včeraj smo ju vrgli morskim psom. Živa, kakor ste ukazali.«

Obut je vstal. Državnik svojih odločitev ne obžaluje. Sam ni nikoli obžaloval ničesar. Ta škofa bo živa vrgel morskim psom. Začel je z delom jutranje toalete, ki mu je bil najbolj pri srcu, in se ob tem spominjal romana, ki ga je prebral v mladosti, *Quo vadis*, edinega, ki ga ima vedno v mislih. Zgodba o Rimljanih in kristjanih: nikakor ne more pozabiti prefinjenega in silno bogatega Petronija, arbitra elegance, ki se je vsako jutro poživljal ob masažah, kopelih, maziljenju, dišavah in ob nežnostih suženj. Če bi imel čas, bi delal tako, kot je Arbiter: najprej vaje za prebujanje mišic in za krepko srce, nato pa vse dopoldne v rokah masek, pedikerk, manikerk, frizerk, kopalnih moštric. Kratko masažo si privošči opoldne po obedu, bolj lagodno pa ob nedeljah, ko se lahko za dve, tri ure odtegne nujnim obveznostim. Vendar časi niso primerni za sproščanje s čutnostmi velikega Petronija. Zadovoljiti se mora s temi desetimi minutami ob nanašanju odišavljenega Yardleyjevega dezodoranta, ki ga iz New Yorka pošilja Manuel Alfonso – ubogi Manuel, kakšno življenje mora imeti po operaciji – in blage vlažilne francoske pomade za kožo *Bienfait du matin* ter kakšne kolonjske vodice, tudi Yardleyjeve, z rahlim vonjem po senu, s katero si je natrl prsi. Ko je bil počesan in si je s prsti pogladil brčice, kakršne nosi od svojega dvajsetega leta, se je obilno napudral po obrazu, da je pod najrahlejšim belkastim oblačkom prikril tisti temni nadih materinih prednikov, haitijskih črncev, ki ga je vedno preziral pri tujem, pa tudi pri svojem tenu.

Šest minut do petih je bil oblečen, s suknjičem in kravato. To je preveril z zadovoljstvom: nikoli ni prekoračil ure. To je bila ena od njegovih vraž; če ne vstopi v urad točno ob petih, se bo ta dan zgodilo nekaj slabega.

Stopil je k oknu. Bilo je še temno kot sredi noči. Toda videl je manj zvezd kakor pred uro. Svetile so manj bodro. Kmalu se bo zdanilo in izginile bodo. Vzel je palico in se nameril k vratom. Takoj ko jih je odprl, je bilo slišati trk s petami dveh vojaških pribočnikov.

»Dobro jutro, ekscelenca.«

»Dobro jutro, ekscelenca.«

Odzval se je z naklonom glave. Takoj je opazil, da sta korektno opravljena. Nemarnosti, neurejenosti ne dopušča pri nobenem častniku ali vojaku oboroženih sil, pri pribočnikih v enoti, zadolženi za njegovo varnost, pa bi bil odpadli gumb, madež ali guba na hlačah ali jopiču, slabo nastavljena čepica s ščitkom hud prestopok, kaznovan z večdnevno ostro disciplino, včasih pa z izključitvijo in vrnitvijo v redne enote.

V parku dvorca Radhamés je rahla sapa zibala krošnje dreves, med hojo je slišal šumenje listja in ponovno konjski rezget iz hleva. Johnny Abbes, poročilo o poteku gonje, obisk v letalskem oporišču San Isidro, poročilo Chirinosa, obed z marincem, trije ali štirje sprejemi, sestanek z ministrom za notranje in verske zadeve, sestanek z Balaguerjem, sestanek s predsednikom Dominikanske stranke Cuchem Álvarezom Pino, po pozdravnem obisku pri Mami Juliji

pa sprehod po Maleconu. Bi šel prespat v San Cristóbal, da se znebi slabega občutka zaradi tiste noči?

Ko je njegova ura kazala peto, je vstopil v svoj urad v Palači. Na delovni mizi je bil zajtrk – sadni sok, opečeni kruhki z maslom, ravnokar pripravljena kava – dve skodelici. In mlahava postava direktorja obveščevalne službe polkovnika Johnnija Abbesa Garcíe, ki se postavi na noge:

»Dobro jutro, ekscelenca.«